

Colloquium 2/12/2020

Armoede en Sociale Uitsluiting, Jaarboek 2020

“Digitalisering en Armoede”

Openingswoord

Prof. Dr. Herman Van Goethem

Rector Universiteit Antwerpen

Voorzitter USAB

Voorstelling Jaarboek 2020

Jill Coene

Universitaire Stichting voor Armoedebestrijding

Centre for Research on Environmental and Social Change

Armoede en Sociale Uitsluiting, Jaarboek 2020

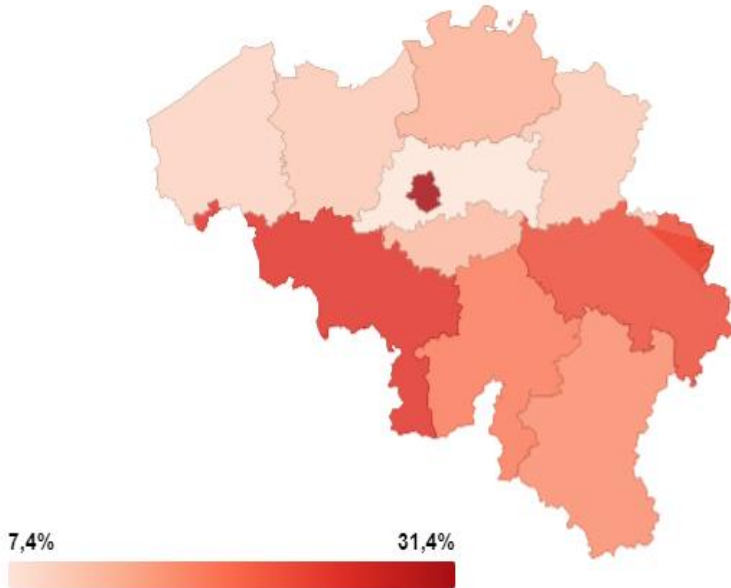
Universiteit
Antwerpen

- CRESC - Centre for Research on Environmental and Social Change
- Overheid en Recht
- Recht en Ontwikkeling
- Centrum voor Sociaal Beleid Herman Deleeck
- ELIZA - Eerstelijns en Interdisciplinaire Zorg Antwerpen

De context

Armoederisico's in België

Bron: Statbel

14,8% Belgen met inkomen onder armoederisicogrens (< € 1.230 per maand) (SILC 2019)

- Vlaanderen: 9,8%
- Wallonië: 18,3%
- Brussel: 31,4%

De context

Corona: **stijgende noden en nieuwe armen**

- Tussen februari en mei 2020: +15% klanten in **voedselbanken** (170.000 tot 195.000 pers.) (Belgische Federatie van Voedselbanken)
- Schatting OCMW's: januari 2020 - januari 2021 aantal **leefloners**: + 9,5% (POD MI)
- Stijging aantal dossiers **schuldbemiddeling**
- 22% gezinnen leden inkomensverlies > 10%,
34% daarvan heeft **sparbuffer** van < 3 maanden (NBB)

Armoede en sociale uitsluiting in 2020

- Decancq: ‘opgestapelde achterstand’
- Aranguiz & Verschueren: juridische instrumenten van EU voor armoedebestrijding
- Cappelle, Cox, Decorte & Van Lancker: MISSION-project
- Bosmans, Van Aerden & Vanroelen: preciaire arbeid en relatie met gezondheid
- Van Caudenberg, Nouwen, Struyf & Clycq: ‘dual leren’ voor kwetsbare jongeren

Digitale uitsluiting

De coronacrisis **versnelde de digitale transitie** en maakte de **noden** zichtbaar

(Illustratiebeeld) Digitaal leren is niet vanzelfsprekend als je geen laptop of tablet hebt. © ANP

Gemeente zoekt laptops en tablets voor kinderen in armoede: “Help onze leerlingen mee door de coronacrisis” HLN, 2/4

‘Achterstand voor kansarme leerlingen is grote bezorgdheid’

Afstandsonderwijs is minder evident voor kinderen uit kansarme milieus. ‘Als de scholen weer opengaan, moet hun achterstand snel worden weggewerkt.’

De Standaard, 17/3

Digitale uitsluiting

- Toegang tot technologie
- Kennis & vaardigheden
- Motivatie & interesse

Armoede leidt niet noodzakelijk tot digitale uitsluiting

Digitale uitsluiting kan leiden tot sociale uitsluiting

Afhankelijk van mate van **sociale ondersteuning**
(Asmar, Van Audenhove & Mariën)

Digitale uitsluiting en gezondheid

Corona “infodemie” (WHO)

Belang van betrouwbare, kwalitatieve online gezondheidsinformatie (Henrard & Lacroix)

‘Digitale gezondheidsgeliterdheid’

Gezondheidsdiensten: toegankelijkheid waarborgen

Online gezondheidsinformatie moet eenvoudiger

Niet beperken tot online info

Bruzz.be, 29/3

De digitale corona-kloof: 'Wat heb je aan info via websites zonder computer?'

SAMENLEVING 29/3/2020 LILITH GEERAERTS DELEN: [f](#) [t](#) [✉](#)

Digitale dienstverlening

Papieren doktersvoorschrift verdwijnt vanaf 2021

Mijngezondheid

Patiëntenbevraging (Cremer, Elmensouri, De Loof & De Meyer):

- 23% staat negatief tegenover Mijngezondheid
 - vooral ouderen, patiënten die vijf of meer geneesmiddelen gebruiken en patiënten met weinig digitale vaardigheden
- Taalbarrière

=> Afhankelijkheid van gezondheidswerkers of omgeving

Digitale dienstverlening

E-social work (Gibens & Beelen)

gebruik van ICT door sociaal werkers en cliënten

inzet van ICT om taken sociaal werkers te
vergemakkelijken, controleren en analyseren

Mix van communicatiekanalen

Laagdrempelige, bereikbare en persoonlijke dienstverlening

Automatische toekenning van rechten tegen onderbescherming

Rechtenverkenner, MyBenefits, ...

Digitale dienstverlening

VS: digitalisering sociale bijstand

Besparingen welzijnsbudget
Systeemfouten

Gevolg: uitkeringen vaak onterecht ingetrokken

⇒ Geen excuus voor besparingen

⇒ Nood aan **menselijk toezicht** op automatische beslissingssystemen

Digitale dienstverlening

Voorspellende analyse

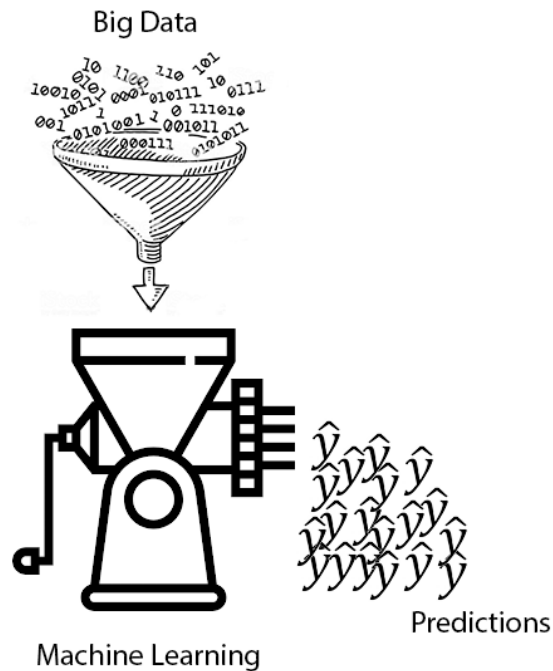
Bv. lening, verzekeringspremie, ...

Maar ook:

- kans op job
- kans op deelname universiteit
- kans op recidive
- kans op kindermishandeling
- ...

Digitale dienstverlening

Impliciete bias in big data
(De Kock & Schaubroeck)

=> discriminatie o.b.v.
gender, sociale klasse,
etnische achtergrond, ...

Worden wel de juiste
variabelen gebruikt?

Cybercriminaliteit

Slachtoffers cybercrime ↗

België 2018: 8,1% opgelicht via internet

7,8% computer of smartphone gehackt

Iedereen is kwetsbaar (De Kimpe, Walrave, Hardyns, De Marez & Ponnet)

Mensen in financieel kwetsbare situatie:

- meer **angst**
- voelen zich minder in staat tot nemen van **veiligheidsmaatregelen**

=> Digitale geletterdheid, informatie & training

Digitalisering en arbeidsmarkt

Platformeconomie (Pulignano) = matchen vraag & aanbod arbeid

Voor 30% vormt inkomen uit platformwerk > 50% van totale inkomen

Werknemer of zelfstandige?

Variabele uren, verloning per taak/prestatie, incidenteel, neerwaartse druk op lonen, geografische grenzen arbeidsmarkt verlegd

Weinig sociale bescherming en zekerheid

Digitalisering en arbeidsmarkt

Vervangbaarheid jobs door automatisatie en artificieel intelligente robots?

7% (OESO) tot 39% (Hoge Raad Werkgelegenheid) van jobs in België?

Afhankelijk van taak, mate van routine, commerciële beschikbaarheid en kost, sociale en wettelijke aanvaarding

Aantal mensen zal job verliezen
deel zal nieuwe job vinden, deel zal omscholen

ongelijke deelname

Digitalisering en arbeidsmarkt

Toename werkloosheid

=> minimumwerkloosheidsuitkering onder armoedegrens

= toename armoede? (Ghys)

Brede middenklasse bedreigd

Bedreiging welvaartsstaat (Van Sande en Van de Vijver)

Inkomsten overheid/sociale zekerheid ↘
(belasting op lonen, SZ-bijdragen)

Uitgaven overheid/sociale zekerheid ↗
(uitkeringen, opleidingsinspanningen)

Digitalisering en arbeidsmarkt

Nood aan overheidsingrijpen

Voorbeelden:

- belasten robotisering en AI
- jobcreatie
- coöperatieve economie
- reductie werkuren
- basisinkomen
- hertekenen en anders financieren sociale zekerheid

Conclusie

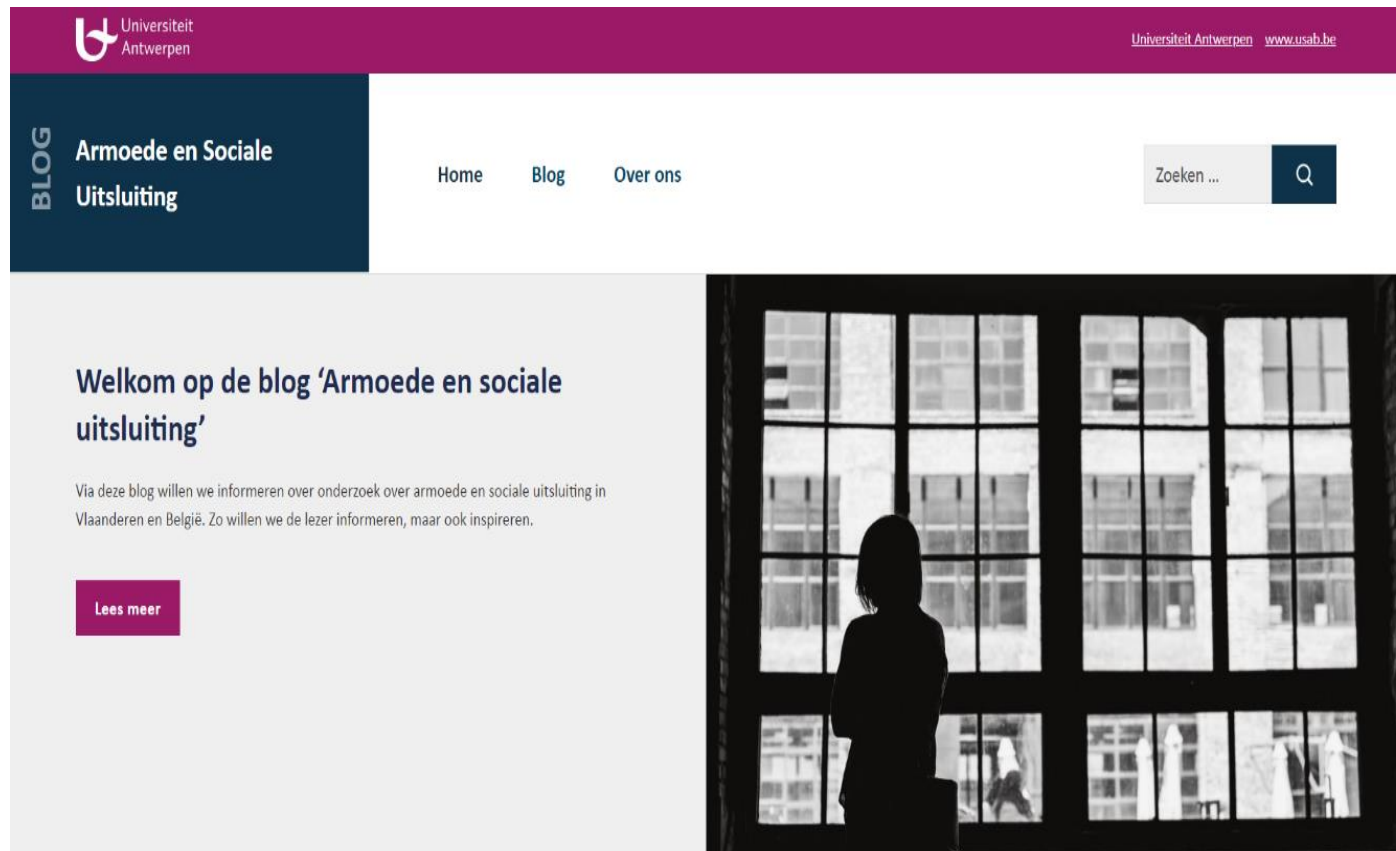
Armoede als structureel maatschappelijk probleem zal door digitalisering niet worden opgelost

(en zonder ingrijpen misschien toenemen)

Technologie redt niemand, mensen wel (Caudron)

=> politieke wil & maatschappelijk draagvlak

Leestip: Blog Armoede en Sociale Uitsluiting

The screenshot shows the top navigation bar of the University of Antwerp website. The header is purple with the university logo and name on the left, and the website URL 'www.usab.be' on the right. Below the header is a dark blue sidebar with the text 'BLOG Armoede en Sociale Uitsluiting'. The main navigation menu includes 'Home', 'Blog', and 'Over ons'. A search bar with the text 'Zoeken ...' and a magnifying glass icon is located on the right. The main content area features a large image of a person's silhouette looking out a window. To the left of the image, there is a welcome message and a 'Lees meer' button.

Universiteit Antwerpen www.usab.be

BLOG Armoede en Sociale Uitsluiting

Home Blog Over ons

Zoeken ...

Welkom op de blog 'Armoede en sociale uitsluiting'

Via deze blog willen we informeren over onderzoek over armoede en sociale uitsluiting in Vlaanderen en België. Zo willen we de lezer informeren, maar ook inspireren.

Lees meer

<https://blog.uantwerpen.be/armoede-sociale-uitsluiting/>